

Täysistunto

Torstai 28.10.2021 klo 18.10—19.11

2. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismista tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 99/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Asia pantiin pöydälle tänään 28.10.2021 pidetyssä täysistunnossa tänään 28.10.2021 pidettävään toiseen täysistuntoon.

Yleiskeskustelu jatkuu. — Edustaja Turtiainen poissa, edustaja Heinonen poissa, edustaja Koskinen poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Olisi ollut suotavaa, että täällä olisi hallituspuolueiden edustajia kuuntelemassa. Tämä on tärkeä asia. Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja olisi saanut olla paikalla, ja myös asiaa hoitava ministeri.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin alueella kuluttajahinnat nousivat syyskuussa 3,4 prosenttia. USA:ssa inflaatio on jo yli viisi prosenttia. Korkea inflaatio vaikuttaa pankkien toimintaan haitallisesti, koska se nostaa riskejä siitä, voivatko velalliset maksaa velkojaan takaisin. Euroopan unionin alueella on pankkeja, jotka ovat nyt jo vakavassa kriisissä. Euroopan pahimman kriisipankin, italialaisen Monte dei Paschin kaatuminen on lähellä, koska Italian valtion pelastustoimet kariutuivat muutama päivä sitten.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että Suomi osallistuu EVM:n muuttamiseen siten, että EVM:n rahoja voidaan myöntää jäsenvaltioille, jotka käyttävät rahat kriisipankkien tukemiseen. Esityksessä valmistaudutaan pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston toteuttamiseen Euroopan vakausmekanismista EVM:stä.

Arvoisa puhemies! Suomi on taas maksumiehenä. EVM joutuu hankkimaan jäsenvaltioilta lisärahoitusta pankkien tukemiseen. Suomella on 11 miljardin euron avoin maksusitoumus EVM:n pääomittamiseen. Sitoumus on eduskunnan hyväksymä. EVM on antanut rahoitustukea Espanjalle, Kreikalle ja Kyprokselle, mutta tähän asti rahoja ei ole voitu korvamerkitä pankkien tukemiseen. Hallituksen esityksen hyväksyminen eduskunnassa mahdollistaisi sen. Esityksessä ei ole mitään arviota siitä, kuinka paljon kriisipankkitukea jouduttaisiin antamaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on taannut 4 miljardilla eurolla risteilyalustilauksia. On suuri riski, että nämä varustamot ajautuvat konkurssiin ja Suomi joutuu takausten maksajaksi. Telakkatakaukset, EU:n elpymispaketti ja EVM-kriisipankkituet ovat esimerkkejä avoimista vekseleistä, joita Suomen hallitukset huolettomasti kirjoittavat kaiken muun vel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

kaantumisen lisäksi. Niiden lisäksi tulevat maksuun holtittoman velkaantumisen korot, jotka nousevat inflaation myötä. Yhden prosenttiyksikön koronnousu nostaa julkisen velan korkoja lähes 2 miljardia euroa. Mitä Suomelle käy, kun olemme tehneet erilaisia vekseleitä muiden maiden hyväksi ja sen lisäksi tulevat maksuun useiden miljardien korot?

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ei tule hyväksyä hallituksen esitystä Euroopan vakausmekanismin muuttamisesta siten, että Suomen maksuja voitaisiin käyttää kriisipankkien tukemiseen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Meillä on teknisiä ongelmia. Hetken aikaa korjataan nyt tätä tilannetta. — No niin. Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

18.16 Johannes Koskinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys 99 ja esitys 100 liittyvät toisiinsa elimellisesti. Kuitenkin tuo hallituksen esitys 99 tulee käsitellä ensin, kun siinä luodaan se vakausmekanismin mahdollisuus täydentää kriisinratkaisurahaston varoja.

Tässä esityksessä on kyse Euroopan vakausmekanismiin tehtävistä muutoksista, jotka liittyvät pankkien yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelmän toteuttamiseen EVM:n yhteyteen. Muut keskeiset muutokset liittyvät ennalta varautuvan rahoitusavun kelpoisuuskriteerien muuttamiseen sekä velkakestävyysarviointiin ja velkajärjestelymenettelyihin.

Esitys liittyy kiinteästi hallituksen esitykseen numero 100 näille valtiopäiville, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen. Esitykset muodostavat näin kokonaisuuden, joka jouduttaa pankkiunionin kehittämistä ja parantaa EVM:n toimintakykyä vastata erityisesti pankkikriisiin.

EVM syntyi alkujaan vastauksena valtioiden velkakriisiin, minkä vuoksi sen toiminta-alue on rajoittunut ennen kaikkea tilanteisiin, joissa jokin maa ei saisi poikkeustilanteen vuoksi rahoitusta markkinoilta. EVM:n kautta maksettavaan tukeen on tästä syystä liittynyt vahva ehdollisuuden vaatimus, jolloin tukea saavan maan on sitouduttava julkistalouden tasapainottamistoimiin.

Euroopan komissio ehdotti jo vuonna 2017 EVM:n roolin vahvistamista myös muissa rahoituskriiseissä kuin valtioiden velkakriiseissä. Se vaati samalla myös EVM:n päätöksentekorakenteen selkeyttämistä ja yksinkertaistamista. Ehdotuksen mukaisesti EVM oli määrä reformoida eurooppalaiseksi valuuttarahastoksi, joka toimisi aidosti EU-rakenteiden sisällä ja joka pystyisi tarvittaessa viemään läpi myös valtioiden velkajärjestelyjä. Tämä komission ehdotus ei kuitenkaan edennyt. Kun lisäksi Euroopan keskuspankin rooli euromaiden rahoittajana on kasvanut, EVM on siirtymässä selkeämmin instrumentiksi, jota tarvitaan mahdollisten pankkikriisien hoitamisessa. Myös nyt esillä olevat muutokset lisäävät EVM:n mahdollisuuksia vastata pankkikriiseihin — siis yksityisellä puolella pankeissa syntyviin kriiseihin. Samalla EVM kytkeytyy osaksi EU:n laajempaa finanssipoliittista rakennetta.

Muutosten keskeisenä tarkoituksena on turvata pankkien kriisinratkaisurahaston rahoitus tilanteessa, jossa pankkien itsensä rahoittaman kriisinratkaisurahaston omat varat ovat ehtyneet tai ne eivät riitä sovittujen toimien toteuttamiseen. Siksi EVM:n yhteyteen perustetaan pankkien kriisinratkaisurahaston yhteinen varautumisjärjestely, niin sanottu back-stop. Mekanismi rakentuu periaatteelle, jonka mukaan kriisinratkaisun kustannuksista vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

taavat ensisijaisesti pankkien omistajat ja sijoittajat. Sijoittajavastuun toteutumisen jälkeen käytetään kriisinratkaisurahaston nykyiset 42 miljardin euron varat tai vuoden 23 loppuun mennessä kerättävät noin 70 miljardin euron varat. Vasta näiden varojen tultua käytetyksi, siis kolmossijaisesti, voidaan käyttää EVM:ään luotavaa varautumisjärjestelmää. Muutos sopimuksen mukaan pankkien suora pääomitusväline poistetaan rahoitustukivälineistä. Tämä vähentää EVM:n kautta syntyvää tappioriskiä jäsenvaltioille.

Lisäksi euroalueen valtiot ottavat vuoden 22 alusta käyttöön vahvistetut yhteistoimintalausekkeet. Tämä merkitsee, että velkojen enemmistö voi helpommin pakottaa vähemmistön hyväksymään velan uudelleenjärjestelyn, ja tämäkin merkittävästi vähentää valtioille ja veronmaksajille tulevia toissijaisia ja kolmossijaisia takausriskejä. Muutos täsmentää myös tuen edellytyksiä, sillä EVM voi jatkossa antaa rahoitustukea vain niille jäsenvaltioille, joiden velkaa pidetään kestäväenä ja joiden takaisinmaksukyky on varmistettu. Velkakestävyysarvion tekevät komissio, Euroopan keskuspankki ja Euroopan vakausmekanismi yhdessä, tarvittaessa Kansainvälisen valuuttarahaston tukemana.

Valtiovarainvaliokunta pitää näitä muutoksia sopimukseen hyvinä ja kannatettavina. Ne vahvistavat pankkiunionin toimintaedellytyksiä kriisitilanteessa ja parantavat näin EU:n rahoituskriisien hallintaa ja osaltaan myös ehkäisevät tulevia kriisejä. Yhteisen kriisinratkaisurahaston, yhteisen varautumisjärjestelmän, perustaminen parantaa rahoitusvakautta ja lisää kriisinratkaisun uskottavuutta.

On myös tärkeää, että tuenhakijan julkisen velan kestävyys sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota ja että ennalta varautuvan rahoitustuen tehokkuutta parannetaan.

Nyt esitetyt muutokset eivät lisää Suomen vastuuta, koska EVM:n pääomaan ei tehdä tässä yhteydessä muutoksia. Näistä Suomen vastuista perustuslakivaliokunta on arvioinut, että EVM:n muutos sopimus ei sisällä sellaisia uusia taloudellisia vastuuta Suomelle, jotka loukkaisivat eduskunnan budjettivaltaa vaarantamalla Suomen mahdollisuudet vastata perustuslaissa säädetyistä velvoitteistaan. Perustuslakivaliokunta on näin katsonut, että muutos sopimus voidaan hyväksyä yksinkertaisella enemmistöllä ja sen voimaansaattamislaki käsitellä tavallisen lain säätämisyksikössä.

Samassa yhteydessä perinteiseen tapaan perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että eduskunnalle tulee aina tuoda tarkka tieto Suomen kumulatiivisista kokonaisvastuista ja riskeistä, ja näin tämänkin esityksen yhteydessä on tehty.

Valiokunta painottaa pankkisektoriin liittyvien riskien aktiivista seurantaa. On myös tärkeää panostaa kriisien ennaltaehkäisyyn ja huolehtia pankkeja koskevan lainsäädännön sekä valvontakäytäntöjen yhdenmukaisuudesta kautta Euroopan sekä finanssivalvonnan tehokkuudesta.

Talousvaliokunnan tavoin valtiovarainvaliokunta korostaa, että rahoitusmarkkinoiden yhdentyessä ja yhteisvastuun syntyessä pankkisektorin taseiden tulee olla valtaosin yhtäläisissä lähtöolosuhteissa ja että lähtötilanteiden erot tulee tasata jäsenvaltioiden ja pankkien omin voimin.

Valiokunta painottaa myös valtioiden ja pankkien välisen kohtalonyhteyden vähentämistä, mikä on ollut eräs pankkiunionin keskeisistä tavoitteista sen perustamisesta lähtien. Isompien pankkien stressitestejähän on tehty pariinkin kertaan Euroopassa, ja tässä tilanteessa on tietysti hankala arvioida sitä, miten paljon tulevaisuudessa järjestämättömiksi jääviä luottoja keskeisissäkin pankeissa on, koska tämä runsas rahan tarjonta Euroopan keskuspankin kautta ja myös muut koronavirukseen liittyvät talouden tukitoimet voivat hä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

märtää sitä yksittäisen yrityksen maksukykyä, sen tilanteen avautumista näissä stressiteissä, ja senkin takia on tärkeää, että tätä jatkuvaa ja tiivistä finanssivalvontaa, pankkien tilanteen seuranta, jatketaan ja myöskin puututaan tarvittaessa sitten jatkotoimin.

Kokonaisuutena valtiovarainvaliokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 99 näille valtiopäiville tarkoitetun sopimuksen ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.24 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisesti on niin, että yhteisvastuun lisääminen euroalueella on aina huono asia ja se tulisi torjua. Ja nyt tässä täytyy erityisesti ihmetellä, mikä kiire tässä on tätä pankkien yhteisvastuuta aikaistaa. Ylipäänsä, mitä järkeä on järjestelmässä, että meidän täytyisi omien pankkiemme palvelumaksuilla ja riskillä taata etelän heikosti asiansa hoitaneiden pankkien vastuita, ja miksi sitä pitää erityisesti kiirehtiä?

Perussuomalaiset haluavat hylätä tämän koko esityksen. Sitä tulemme toisessa käsittelyssä esittämään, ja erityisesti nämä meidän lausumaehdotuksemme ovat sellaisia asioita, joita joka tapauksessa pitäisi toteuttaa. Ajopuuna ajalehtimisen sijaan Suomen pitäisi selvittää, mitä hyötyä meillä on ollut euroalueesta, onko siitä ollut jopa haittaa, ja sitten pitäisi selvittää tämä, että miten tämä kokonaisvastuu on meille kehittynyt, se, mistä Suomi kaiken kaikkiaan on vastuussa. Valtiovarainvaliokunta on muka saanut siitä selvityksen, mutta ei se selvitys kyllä kokonaisuudessaan ole selkeä ja kata sitä koko vastuuta. Eli näitä edellyttämme tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

18.26 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Koskiselälle valiokunnan mietinnön esittelystä. Itse olen suhtautunut hyvin kriittisesti tähän kokonaisuuteen, ja niin kuin muistamme, äänestin myös tätä vastaan. Ja nyt kun nämä toimeenpanovaiheet ovat käynnissä, tilanne on tietysti se, että pitää pohtia, millä tavalla näissä tilanteissa on järkevä toimia ja mitä näistä on vielä muutettavissa tai mitä tehtävissä. Edustaja Essayah on esimerkiksi tuonut esille sitä, että mitä tällä aikaistuksella, joka tässä toisessa kokonaisuudessa on mukana — tässähän on kaksi esitystä — saavutetaan. Onko se hyödyllistä ja järkevää, se on pohdinnan arvoinen asia. Mutta itse koen niin, että kun asia on demokraattisesti hyväksytty, niin silloin tietyllä tavalla pulinat pois tämän kokonaisuuden osalta ja teemme kaikkemme, että saisimme tästä kokonaisuudesta mahdollisimman paljon hyötyä irti Euroopan unionille mutta myös Suomelle.

Oma kysymyksensä on sitten tämä, että näitä esityksiä tulee nyt koko ajan lisää, ja eilen kävimme keskustelua siitä, mikä on Suomen kanta näihin kysymyksiin, jotka nyt ovat tämän jälkeen pöydälle tulossa tai tulleet. Onko Suomella enää lainkaan omaa EU-politiikkaa, omaa tahtoa EU:ssa? Mikä on Suomen kanta, Marinin hallituksen kanta esimerkiksi talous- ja rahaliiton sääntöjen uudistamiseen? Tämä on hyvin oleellinen kysymys, ja huolestuttavaa on se, että pääministeri Marin on julkisesti todennut, että Suomella ei ole kantaa vaan Suomi odottaa esimerkiksi tässä ihan perustavaa laatua olevassa isossa EU-kysymyksessä komission esitystä ja etenee sen kautta. Tämä on huolestuttava kehityssuunta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2021 vp

että emme enää pyri maana vaikuttamaan näihin asioihin etukäteen, vaan odotamme, mitä Pohjanlahden perukalle EU:sta lopulta tulee.

Toinen kysymys on sitten se, minkälaista politiikkaa noudatamme näissä muissa kysymyksissä, joita nyt on tullut — ilmastorahastoa ja tämäntyypistä — esille, ja pidän myönteisenä sitä, että tänään kyselytunnilla kuitenkin saatiin tiristettyä irti hallituksesta linjauksia myös tähän kysymykseen ja kriittisyyttä siihen, että tämäntyypistä kokonaisuutta ei Suomen pitäisi olla hyväksymässä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.